

Postbus 16107
2500 BC Den Haag
Telefoon (070) 888 12 12
fax (070) 888 12 80

Aan mevrouw mr. M.C. van der Laan
Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Interprovinciaal Overleg

uw brief van

uw kenmerk

30061/04

datum
23-06-2004

onderwerp

Regionale publieke omroep

Geachte mevrouw Van der Laan,

Op 27 november 2003 is de wijziging van de Mediawet in verband met een nieuwe financieringsstructuur voor de regionale publieke omroep (kamerstuk 28 856) aangehouden. De Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking (ROOS) en het Interprovinciaal Overleg (IPO) hebben ieder afzonderlijk naar u gereageerd op dit besluit, waarbij is aangegeven dat wij de uitkomsten van ons onderling beraad, dat op 11 maart 2004 heeft plaatsgehad, in een gezamenlijke brief aan u zullen voorleggen. In deze brief leveren wij tevens een bijdrage aan uw toezegging aan de Tweede Kamer om bij de heropening van de besluitvorming over de wetwijziging eveneens een beleidsbrief te behandelen over de pluriforme informatievoorziening op provinciaal en lokaal niveau. In deze gezamenlijke brief treft u derhalve de visie van de regionale omroepen en provincies op de functie van de regionale omroep in het publieke omroepbestel en op de wijze waarop provincies in nauwe samenwerking met de regionale omroepen vorm en inhoud willen geven aan de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het bestaan en de financiering van de omroepen.

Op basis hiervan roepen wij u gezamenlijk op te bevorderen, dat het wetsvoorstel snel wordt behandeld, opdat de invoering ervan per 1 januari 2005 feitelijk wordt gerealiseerd.

1. De regionale publieke omroep: onmisbaar

In de Mediawet, met name in artikel 13 en artikel 30, zijn de kerntaken van de regionale publieke omroep vastgelegd. Hierin is onder meer bepaald dat de omroep ten minste vijftig procent van zijn zendtijd gebruikt voor programma's van informatieve, culturele of educatieve aard. Op basis van deze kerntaken onderscheiden regionale omroepen en provincies de volgende hoofdfuncties van de regionale publieke omroep.

Inlichtingen bij : mevrouw drs. E.W.H.C. de Graaff
Doorkiesnummer : 070 - 888 12 16
Bijlagen : geen

Binding

De regionale publieke omroep vervult, als laagdrempelige en toegankelijke voorziening, een belangrijke samenbindende functie voor de inwoners van provincies. Terwijl op mondiale schaal sprake is van globalisering, neemt op regionale schaal de belangstelling voor ontwikkelingen in de provincie toe. De programma's van de regionale omroepen voorzien in deze behoefte en dragen bij aan het vergroten van de betrokkenheid van burgers op hun directe omgeving. De kijk- en luistercijfers van de 13 regionale omroepen tezamen bevestigen niet alleen die behoefte, maar geven tevens aan, dat de 13 omroepen samen de best beluisterde zender in Nederland zijn.

Bevorderen democratie

Daarnaast levert de regionale publieke omroep een onmisbare bijdrage aan de bevordering van de provinciale en lokale democratie. Deze functie kan de regionale omroep alleen goed vervullen als zijn programma's vrij zijn van overheidsinvloed. Terecht is derhalve in artikel 13 c en 48 van de Mediawet vastgelegd, dat 'de programma's van de regionale omroep (...) onafhankelijk zijn van (...) overheidsinvloeden' respectievelijk dat 'de instelling (...) de vorm en de inhoud bepaalt van haar programma'. Provincies onderschrijven het belang van onafhankelijke programma's en respecteren de programmatische autonomie en het onafhankelijk functioneren van de regionale omroep in het volle besef, dat dit tevens een kritisch volgen van de (provinciale) overheid impliceert. Uit hoofde van de bekostigingsrelatie kan een provinciebestuur wel de gebruikelijke eisen stellen aan de (wijze van) verantwoording over de besteding van de beschikbaar gestelde middelen, zoals dat ook bij de andere subsidierelaties het geval is.

Platform en podium

In het verlengde van de twee bovengenoemde functies biedt de regionale omroep een platform voor debat. De omroep zendt uit wat burgers, bedrijven en instellingen vinden van regionale ontwikkelingen en van de regionaal-politieke keuzes van o.m. het provinciaal bestuur. De omroep draagt bij aan de publieke meningsvorming door onafhankelijk commentaar te leveren op het nieuws. Op het terrein van cultuur en educatie biedt de regionale omroep behalve informatie, ook nadrukkelijk een podium voor culturele en educatieve activiteiten in de provincies.

Calamiteitenfunctie

De regionale omroepen zijn de officiële rampenzenders voor de overheden in geval van calamiteiten. Voor radio zijn hierover binnen het kader van de richtlijn van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties regionale afspraken vastgelegd. Voor televisie is dat nog niet formeel geregeld, maar hun bijdrage aan de calamiteitenfunctie is zeker aanwezig en in ontwikkeling. Op afzienbare tijd mogen in het kader van het veiligheidsbeleid aanbevelingen verwacht worden van een daartoe op verzoek van de minister van BZK ingestelde commissie.

2. Provincies verantwoordelijk

De regionale omroep is gebaat bij een heldere en eenduidig belegde bestuurlijke verantwoordelijkheid. Uit de boven beschreven functies blijkt dat de regionale omroep onlosmakelijk is verbonden met de regionale maatschappelijke infrastructuur. Regionale omroepen en provincies zijn gezamenlijk van mening dat de verantwoordelijkheid voor de regionale omroep het beste past bij het provinciaal bestuur. Provincies hebben reeds aangegeven de zorgplicht op zich te willen nemen om ten minste één regionale omroep te bekostigen, op een wijze die een kwalitatief hoogwaardige programmering mogelijk maakt en de continuïteit van de bekostiging waarborgt.

De overheveling van de financiële verantwoordelijkheid van het rijk naar provincies dient derhalve zo spoedig mogelijk te worden afgerond. Nu vertraging is ontstaan door het aanhouden van het wetsvoorstel dient het over te hevelen bedrag opnieuw te worden geïndexeerd.

Het jaar 2001 en het aantal uren zendtijd voor televisie en radio, dat in het wetsvoorstel het niveau van bekostiging inhoudt, moet worden vervangen door feitelijke bekostiging in het jaar voorafgaand aan de

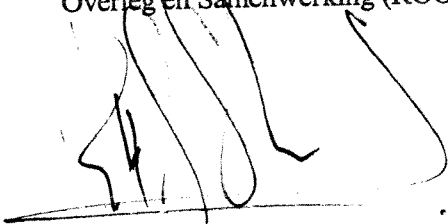
feitelijke overgang. Wat ons betreft is dat het jaar 2004. Provincies zijn onder voorbehoud van goedkeuring door provinciale staten bereid om de huidige structurele financiële inzet te continueren en om deze financiële inzet jaarlijks met een reële index te verhogen die instandhouding van het niveau in het jaar voorafgaand aan de feitelijke overgang waarborgt. Regionale omroepen en provincies zullen gezamenlijk verkennen of en op welke wijze het begrip kwalitatief hoogwaardige programmering nader kan worden geoperationaliseerd.

Uiteraard zijn wij gezamenlijk van mening, dat aantoonbare kostenstijging bij regionale omroepen als gevolg van rijksbeleid door de rijksoverheid dienen te worden gecompenseerd. Daar waar dit de omroepen incidenteel treft rechtstreeks; daar waar het een structureel karakter heeft voor alle regionale omroepen bij voorkeur via een verhoging van het provinciefonds of zonodig een specifieke rijksbijdrage aan provincies.

Ofschoon de toezichtrelaties door het Commissariaat van de Media alsmede het algemeen toezicht van de minister van BZK in het wetsvoorstel afdoende zijn geregeld, hechten wij eraan u te melden, dat wij gezamenlijk bereid zijn om gedurende de zendtijdtoewijzing regelmatig, maar ten minste tweemaal aan U te rapporteren over de uitvoering van onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. In onze visie blijven regionale omroepen ook bij een decentrale bekostiging ervan door provincies een essentieel en actief onderdeel van het nationale mediabestel

Wij zijn graag bereid om deze brief toe te lichten. Een afschrift van deze brief sturen wij naar mediawoordvoerders van de fracties in de Tweede Kamer.

Met vriendelijke groet,
namens de Stichting Regionale Omroep
Overleg en Samenwerking (ROOS),

R.H.J. Staal,
voorzitter bestuur.

namens het Interprovinciaal Overleg (IPO),

J. Franssen,
voorzitter.

myinge <

Mevrouw mr. M.C. van der Laan,
staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetens
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

doorkiesnummer
(070) 373 8636

uw kenmerk

onderwerp
VNG-beleidsvisie
lokale omroepen

ons kenmerk
SEZ/JOC/2004000849

datum
9 maart 2004

Geachte mevrouw van der Laan,

Tijdens het bestuurlijk overleg op 17 december 2003 hebt u verzocht om een VNG-beleidsvisie op de lokale omroepen. Dit hangt samen met de uitvoering van de breed gedragen Kamermotie-Wagenaar, die vraagt om een meerjarig financierings- en investeringsplan, inclusief een beleidsvisie voor lokale omroepen, door de regering in samenspraak met ons te ontwikkelen. Hetzelfde geldt voor het Interprovinciaal Overleg (IPO) wat betreft de regionale omroepen. Tevens is door u aangegeven dat u de Kamer hebt toegezegd om in samenspraak met de medeoverheden, een visie te ontwikkelen op de informatievoorziening op rijks-, provinciaal en lokaal niveau. In deze brief belichten wij eerst de achtergronden van de ontwikkeling van de publieke lokale omroep in Nederland, hetgeen gebeurt ter wille van de positionering van onze beleidsvisie. Deze visie is na overleg met de Organisatie van Landelijke Omroepen in Nederland (OLON) totstandgekomen. Verder gaan wij in op de financiering en tot slot doen wij enkele aanbevelingen aan u.

Achtergronden ontwikkeling publieke lokale omroep in Nederland

1. Lokale omroepen zijn divers

De ruim 300 lokale omroepen, werkzaam in ongeveer 450 gemeenten, zijn divers. Er zijn enkele opvallende verschillen. Zo zijn er omroepen met louter vrijwilligers (20.000 in totaal) en er zijn omroepen met betaalde krachten (500 personen). Sommige maken alleen radio, maar er zijn ook

omroepen die meer media exploiteren. Voorts zijn er omroepen met en zonder reclame-inkomsten. Tot slot zijn er naast lokale omroepen ook omroepen die voor meer gemeenten werken. Deze diversiteit heeft onder andere te maken met de grootte van de gemeente. Toch komen zowel in grote als kleine gemeenten goede en goed beluisterde lokale of streekomroepen voor.

2. Technologisch

In technisch opzicht was kabeltelevisie tot eind jaren tachtig hét distributiemedium voor de lokale omroep. Pas eind jaren tachtig werd daarnaast etherradio mogelijk. Sindsdien is radio het meest gebruikte lokale omroepmedium. In 2003 maakten 160 van de ruim 300 lokale omroepen daarnaast ook teksttelevisie en televisie-uitzendingen. Het aantal omroepen dat een teksttelevisiekanaal (een soort lokale kabelkrant) exploiteert, groeit nog steeds. Bijna een kwart van alle omroepen verzorgt ook een teleteksts-service. Ruim 80% heeft inmiddels een eigen website met programma- en andere lokale informatie. Lokale omroep maakt dus ruimschoots gebruik van meerdere 'informatiedragers'.

3. Economisch en beleidsmatig

Door het Rijk was aanvankelijk voor publieke lokale omroepen financieel niets geregeld. Pas in 1997 werd de mogelijkheid ingevoerd om lokale opslag te heffen op de omroepbijdrage, in 2000 gevolgd door storting van het bijbehorende geld in het gemeentefonds. De lokale omroep werd door het Rijk ook beperkt wat de verwerving van inkomsten uit reclame betreft, dit uit angst voor inkomstenderving bij de lokale pers. Reclame op lokale omroep werd (onder strikte regels) pas mogelijk vanaf 1992. Vanaf dat moment groeit ook het aantal meer professionele lokale initiatieven. De publieke status verzekert de lokale omroepen een gegarandeerde doorgifte op de kabelnetten ('must carry') en een voorkeursrecht op FM-etherfrequenties, zodat lokale omroep voor iedere inwoner toegankelijk en zonder bijkomende kosten beschikbaar is. De toegang tot de huidige belangrijkste communicatie-infrastructuren vormt thans een belangrijk 'kapitaal' van de publieke lokale omroepbranche.

4. Ideëel

Bij de eerste experimenten met lokale omroep werd het medium behalve als aanvulling op het bestaande media-aanbod ook als tegenhanger van de grootschalige massamedia gezien. Lokale omroep was immers toegankelijk voor groepen en individuen die in de landelijke media niet aan bod kwamen. Hij bood tevens mogelijkheden voor actieve deelname van deze burgers in de productie van omroep-uitzendingen. Lokale omroep kon bovendien een functie hebben binnen het opbouwwerk en de emancipatie van achterstandsgroepen ('community media'). In de jaren tachtig kregen deze experimenten echter geen vervolg en ontwikkelde de lokale omroep zich – mede door de opname in de mediawetgeving – meer als een 'derde publieke omroepplaat'.

5. De Mediawet

De Mediawet geeft de lokale omroep inhoudelijk een plaats in het bestel die gelijkwaardig is aan de landelijke en regionale publieke omroepen. Zo gelden de algemene voorwaarden voor alle soorten omroepen. Daarnaast zijn er specifieke voorwaarden: ten minste 50% van de zendtijd moet worden besteed aan onderdelen van informatieve, culturele en educatieve aard en minimaal de helft van de programma's dient door de lokale omroep zelf of uitsluitend in zijn opdracht te zijn geproduceerd. Om de lokale binding te waarborgen, dient de gemeente een representativiteitsverklaring af te geven voor het programmabeleidsbepalend orgaan van de lokale omroep en de leden hiervan te benoemen.

VNG-Beleidsvisie op taken en functies publieke lokale omroep

In de Mediawet zijn de eisen van de overheid inzake de programmering en organisatie van de publieke lokale omroep geformaliseerd. Impliciet verwijzen deze eisen naar een aantal achterliggende ideeën over de functies van publieke lokale omroep. Deze functies – versterken lokale democratie, lokale informatievoorziening en opiniëring, bevorderen communicatie en sociale cohesie, bewustmaking en activering, culturele en educatieve functie en lokale kweekvijver voor omroeptalent en formats – worden (ook in gemeentelijke beleidsnota's) vaak genoemd en hieronder nader toegelicht. Daarnaast betreft dit twee andere functies: onderdeel van de gemeentelijke informatie- en communicatiemix en intrinsieke waarde.

1. Versterken lokale democratie

De democratische functie van (massa)media vormt de kern van het mediabeleid in westerse samenlevingen. Ook in de Kamermotie-Wagenaar wordt expliciet verwezen naar de rol die lokale omroepen ter versterking van de lokale democratie spelen. Media als dagbladen en publieke omroepen worden geacht hun bijdrage te leveren aan de instandhouding en bevordering van de democratie. Zij informeren, opiniëren, bieden een platform voor discussie en expressie, geven de politiek een gezicht, volgen ontwikkelingen kritisch en activeren burgers tot deelname aan het politieke debat: dit is de politieke functies van media. Deze functie kan naar hun mening alleen vervuld worden als zij onafhankelijk van de overheid kunnen functioneren. De meerwaarde van de lokale omroep hierbij ligt in de laagdrempeligheid en toegankelijkheid voor de burgers in de lokale gemeenschap. De makers hebben zelf een directe inbreng in het lokale politieke debat en kunnen dit breed en op onafhankelijke wijze binnen de gemeenschap voor het voetlicht brengen.

Lokale omroepen kunnen een relevante (aanvullende) functie hebben in de openbaarmaking van het gemeentelijk beleid. Veel belangstellenden kunnen nu al de gemeenteraadsvergaderingen en -verkiezingen via de lokale omroep volgen. Lokale omroepen geven deze vergaderingen vaak integraal door – meestal via de radio – en doen verslag van belangrijke raadscommissievergaderingen. Met deze live-uitzendingen wordt de capaciteit van de 'politieke tribune' verveelvoudigd.

2. Lokale informatievoorziening en opiniëring

De lokale omroep heeft als voordeel dat hij informatie, die anders versnipperd in de gemeente te vinden is, centraal kan aanbieden. Hij kan optreden als 'content organiser' van lokaal nieuws en informatie. Ook kan hij indien noodzakelijk dwarsverbanden leggen. Voorts kan hij de organisatoren of de deelnemers aan het woord laten om het geheel te verduidelijken en verlevendigen. Behalve het weergeven en verzamelen van nieuws en informatie kan de omroep dit ook becommentariëren en vooral duidelijk maken wat het besprokene betekent voor de inwoners van de gemeente. Ook kan hij met gasten hierover in debat gaan.

De meeste lokale omroepen bieden lokale informatie en nieuws, hetzij via radio- en televisieprogramma's, hetzij in hun tekstmedia (op het tekstkanaal, de website of teletekst). Daarbij is het, gezien de vele vrijwilligers, lang niet altijd mogelijk om in te springen op de actualiteit. Ook de

'duidende' of commentaarfunctie is niet altijd even goed ontwikkeld, mede omdat dit specifieke journalistieke vaardigheden vereist, waar vooral de kleinere lokale media niet in kunnen voorzien. Bij lokale omroepen ontbreekt het nog vaak aan goed vrijwilligersmanagement en adequate training van de medewerkers, mede door geldgebrek en (dus) gebrek aan continuïteit in de bedrijfsvoering.

Toch zijn er diverse lokale omroepen, waarvan de informatie- en commentaarfunctie wel ontwikkeld is. Voorbeelden van goede lokale nieuws- en actualiteitenprogramma's zijn volgens de OLON te vinden op AT5 (tv, Amsterdam), Landsmeer, Tytsjerksteradiel en Gaasterlân-Sleat.

Ook kunnen lokale omroepen, hoewel officieel geen rampenzender, daarbij een waardevolle aanvullende rol spelen, getuige bijvoorbeeld de berichtgeving van de vuurwerkcramp in Enschede door Enschede FM, de rol van Lokale Omroep Volendam-Edam (LOVE) bij de brand in Café Het Hemeltje en de rol van de lokale omroepen in 1995 en 1996 bij de dijkdoorbraken in Limburg en Brabant.

3. Bevorderen van communicatie en sociale cohesie

Naast de informatiefunctie is voor publieke lokale omroep de communicatiefunctie van groot belang. Lokale omroep is laagdrempelig en letterlijk toegankelijk voor de inwoners van de gemeenschap. Via de lokale omroep kunnen zij met elkaar communiceren en tot een uitwisseling van ideeën en meningen komen. De lokale omroep kan aldus een bijdrage leveren aan wederzijds begrip tussen individuen en groepen in de lokale gemeenschap – en daarmee de sociale cohesie binnen de gemeenschap versterken: 'community building'. Daarbij legt de Mediawet het accent op de pluriformiteit en culturele diversiteit van het publieke omroepaanbod.

4. Medium voor bewustmaking en activering/samenlevingsopbouw

Deze functie dateert uit de begintijd van de lokale omroep, toen deze nog onder het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk viel. De rol van de omroep in de samenlevingsopbouw werd in die periode sterk benadrukt. Door de actieve inbreng van burgers bij de totstandkoming van programma's over allerlei lokale issues activeert de lokale omroep betrokkenheid bij de lokale gemeenschap.

Inmiddels is deze functie als zijnde een specifieke welzijnsfunctie wat op de achtergrond geraakt. Wel speelt lokale omroep bijvoorbeeld nog een belangrijke rol in de bewustmaking en de empowerment van minderheidsgroeperingen. Dit komt terug in het uitgebreide aanbod aan 'toegangsomroepen' via de Open Kanalen in de vier grote steden van de Randstad, maar ook in programma's van andere steden, zoals Eindhoven, Enschede, Assen en Almelo.

Nieuwkomers in de Nederlandse samenleving, die in het bestaande (landelijke en regionale) media-aanbod niet aan bod komen, vinden hier een plekje. De G4 spelen momenteel ook een landelijke voortrekkersrol in het aanbod van professionele multiculturele televisieprogramma's (MTNL) en professionele radio voor de grote groep multiculturele stadsjongeren in de Randstad (FunX).

5. Vervullen van specifieke culturele of educatieve functies

Ten aanzien van cultuur richt de taak zich bijvoorbeeld op het informeren over lokale cultuur, het bieden van een podium voor het lokale amateurtoneel en het aandacht besteden aan muziek uit de regio.

Dit is te zien bij omroepen die gevestigd zijn in gebieden met een sterke regionale identiteit, zoals in de noordelijke provincies, Overijssel en Limburg, maar ook bij de eerdergenoemde programma's voor doelgroepen. Daarnaast zijn er veel programma's met aandacht voor culturele agenda's: ('Breeduitgelicht' van Omroep Amersfoort), het Nederlandse lied (de populaire OLON CD Service in samenwerking met de Stichting Conamus en de Nederlandse muziekindustrie) en in de streektaal met streekmuziek (Venray).

De lokale omroepen kunnen een belangrijke taak hebben in de audiovisuele archivering van hetgeen zich op gemeentelijk niveau afspeelt. Waardevol materiaal van de omroepen kan terecht komen in het gemeente- of streekarchief. Voorbeelden hiervan zijn te vinden in Maastricht en Den Bosch. Sommige provincies bieden daarbij ondersteuning.

De educatieve functie van lokale omroep is tweeledig. Ten eerste kunnen deze zelf educatieve programma's maken, bijvoorbeeld voor kinderen in de kinderopvang en het basisonderwijs: leesprogramma's in Aalten, Cuijk, Middelburg, Woudrichem (in samenwerking met Stichting Lezen) en in Amsterdam. Daarnaast kunnen lokale omroepen toegang bieden tot lokale educatieve activiteiten, met bijvoorbeeld aandacht voor verschillende scholen, na- en bijscholingsmogelijkheden en heruitzending beschikbare educatieve programma's in samenwerking met lokale instanties.

6. Kweekvijver voor omroeptalent en formats

De lokale omroep is vaak een eerste stap in de carrière van medewerkers van de regionale en landelijke (publieke en commerciële) omroep of de audiovisuele sector. De voorbeelden zijn legio, om er een paar te noemen: Giel Beelen van Omroep Haarlem, nu 3 FM; Sven Kockelman van Omroep Maarsse, nu KRO Netwerk; Ton van Royen van AT5 Amsterdam, nu SBS6; Sacha de Boer van AT5, nu NOS Journaal; Chazia Mourali van AT5, nu (o.a.) RTL4; Edwin Cornelissen van Omroep Rijswijk (SOR), nu NOS-Langs de Lijn; Jeroen Overbeek van Omroep Bloemendaal en Radio Haarlem, nu NOS Journaal. Ook programma-ideeën, formats, zijn in loop der tijd overgenomen.

Daarnaast zijn er twee doelstellingen die de OLON minder belangrijk vindt, maar die van gemeentelijke zijde vaak wel relevant worden geacht.

7. Onderdeel van de gemeentelijke informatie- en communicatiemix

De Mediawet bepaalt dat de lokale omroep vrij moet zijn van overheidsinvloeden. Sommige lokale omroepen willen derhalve geheel los van de gemeentelijke overheid functioneren. Andere willen wel een rol spelen in de gemeentelijke informatie- en communicatiemix. Dit laatste zal dan altijd moeten geschieden conform de Mediawet, dus aanbevolen wordt een aparte bekostiging en een verduidelijking bij het desbetreffende programma van de exacte gemeentelijke rol.

8. Intrinsieke waarde

Evenals bij vele andere sociale en culturele instellingen is het gegeven dat mensen binnen de lokale omroep samen bezig zijn, veelal op vrijwillige basis, al een doel op zich. Daar komt nog bij dat er OLON-experimenten in enkele gemeenten zijn geweest om allochtone burgers meer bij het maken van programma's.

Financiering lokale omroepen

1. Storting in gemeentefonds

Zoals vermeld is de subsidiëring van lokale omroep sinds de eerste experimenten in de jaren zeventig vooral een lokale aangelegenheid geweest. Subsidie kwam uit de lokale algemene middelen. Sommige gemeenten (de G4 maar ook andere steden, zoals Zaanstad, Oss, Venlo, Sittard en Dordrecht) maakten afspraken over de financiering van de lokale omroep bij de overname van hun lokale kabelnet. De bijdrage van de rijksoverheid richtte zich vooral op de beginfase, op steun aan de koepelorganisatie OLON en op cofinanciering van specifieke lokale omroeprojecten op het terrein van minderheden en educatie.

Pas in 1997 stond de overheid de mogelijkheid toe om een lokale opslag op de omroepbijdrage in te voeren, een bedrag van maximaal f 2 per huishouden. De hoogte van dit bedrag kwam overeen met de (niet aan de regionale omroep uitgekeerde) indexering van de opslag voor regionale omroep en had geen relatie met een vastgestelde financieringsbehoefte van de lokale omroep. De opslag was vooral bedoeld als extra middel om de positie van de publieke lokale omroep te versterken vanwege de introductie van niet-landelijke commerciële omroep. Binnen enkele jaren werd voor 112 lokale omroepen een dergelijke lokale opslag geheven. De lokale opslag betekende een doorbraak die een groot aantal gemeenten ertoe bracht om een (aanvullende) structurele financieringsregeling voor de lokale omroep in te stellen. Voordeel van dit instrument voor de omroep was tevens dat deze regeling voor een aantal jaren moest worden ingesteld: minimaal parallel lopend met de vijfjarige zendvergunning van de omroep.

Door de fiscalisering van de omroepbijdrage is dit financieringsinstrument afgeschaft. Wel heeft het Rijk besloten, overigens onder druk van de Tweede Kamer en partijen als de VNG en de OLON, om jaarlijks een extra bedrag in het gemeentefonds te storten, dat qua hoogte overeenkomt met het (geïndexeerde) maximale bedrag van de opslag. Dit komt neer op ruim € 7 miljoen op jaarbasis.

2. De huidige gemeentelijke subsidiëring

Macro gezien geven gemeenten meer uit aan lokale omroep dan zij via het gemeentefonds ontvangen. Dit geldt echter niet voor elke gemeente afzonderlijk. Wij hebben met uw voorganger afgesproken gemeenten op te roepen om het gemeentefondsgeld dat ten behoeve van lokale omroep is gestort ook daadwerkelijk aan lokale omroep te besteden en dit is nog steeds ons uitgangspunt. Ook zullen wij hen er op wijzen dat de zendtijdtoewijzing voor een lokale omroep vijf jaar duurt en dat de omroepen dus ook graag een meerjarensubsidieconvenant met de gemeenten overeen willen komen.

Hoewel er enige jaren onduidelijkheid is gebleven of de storting in het gemeentefonds gehandhaafd werd en met welk bedrag subsidieert het merendeel van de gemeenten de lokale omroepen inmiddels. Eenderde van de gemeenten geeft veel meer subsidie aan hun lokale omroep dan het extra bedrag dat daarvoor sinds de fiscalisering van de omroepbijdrage aan het gemeentefonds is toegevoegd. Wij hebben met de OLON wel de indruk dat zeker kleinere gemeenten hun lokale omroep thans vaak zien als een van de (sociaal-)culturele organisaties die subsidie aanvraagt en vervolgens een voor alle geharmoniseerd beleid hanteren. Dit betekent ook dat aldaar veelal niet gewerkt wordt met meerjarige subsidietoezeggingen, maar met eenjarige beschikkingen.

3. Financiële situatie omroepen

Ondanks een stijging van het aantal omroepen met gemeentesubsidie is de financiële situatie van een grote groep omroepen nog steeds niet rooskleurig. Dit is voor de periode 1998-2000 al geconstateerd door de OLON en wordt nog eens bevestigd in de Lokale Omroep Monitor 2001 van het Commissariaat voor de Media. Deze constateert dat 40 tot 45% van de omroepen jaarlijks quitte draait of een positief saldo heeft, een ongeveer gelijk percentage sluit jaarlijks de jaarrekening met een tekort af. Ongeveer de helft van de omroepen heeft een buffer om tegenvallende saldi op te vangen. Opvallend bij de publieke lokale omroepen is, dat er (uitgezonderd bij de G4) in veel gevallen geen relatie bestaat tussen de omvang van de gemeente en de grootte van het besteedbare budget – of dat nu grotendeels komt uit subsidie of uit reclame-inkomsten. De tien kapitaalkrachtigste omroepen in 2001 zijn kleine, middelgrote en grote omroepen die ofwel in de toptien van hoogst gesubsidieerde omroepen zitten (zoals Groningen, Dordrecht, Eindhoven), ofwel in de toptien van omroepen met de meeste reclame-inkomsten (zoals Uden, Nuenen, Oldebroek), ofwel op beide lijstjes voorkomen (Maastricht, Oss, Venlo). Overigens prijken de namen van enkele van deze omroepen ook in de toptien van omroepen met het grootste negatieve saldo en/of negatief reservevermogen (Commissariaat voor de Media 2003).

Hoewel subsidie vanaf 2000 de voornaamste inkomstenbron is geworden, is reclame ook zeer belangrijk. In 2001 genereerde 82% van de lokale omroepen (zonder de G4) behalve bijna 40% subsidie-inkomsten ook bijna 40% van de inkomsten uit reclame. Daarnaast was 25% overige inkomsten. Echter, de gemiddelde reclame-inkomsten per omroep liepen in 2001 (het jaar waarin de economische situatie in Nederland begon te verslechteren) terug en gevreesd moet worden dat dit zich ook de jaren erna doorzet. Reclame-inkomsten zijn veel conjunctuurgevoeliger dan subsidie-inkomsten. De meeste lokale omroepen geven daarom ook de voorkeur aan een verbetering van hun structurele subsidiepositie.

Aanbevelingen

1. De lokale overheid belonen

De lokale overheid draagt aan het welslagen van publieke lokale omroep bij door minimaal op structurele basis de extra middelen, die via het gemeentefonds sinds 2000 beschikbaar zijn, aan publieke lokale omroepen beschikbaar te stellen. Deze basisfinanciering waarborgt mede de publieke omroepfunctie. De rijksoverheid kan, als voldoende gemeenten tot deze structurele basisfinanciering overgaan, aangesproken worden op de toezegging van uw voorganger om gemeenten te belonen.

2. OLON-rapport 'Investeren in kwaliteit'

Wij kunnen de financieringsmodellen in het OLON-rapport *Investeren in kwaliteit* op dit moment niet zonder meer overnemen. Overweging hierbij is dat publieke lokale omroep, naast een basisfinanciering, maatwerk op lokaal niveau blijft. Wel zouden wij mede gelet op de motie-Wagenaar graag met u verder willen laten onderzoeken of de storting in het gemeentefonds voldoende is om als basis te kunnen dienen voor de lokale omroepen. Immers, deze is zoals vermeld op vrij willekeurige gronden totstandgekomen. Daarbij kan het OLON-rapport van nut zijn. Tevens verdient het aanbeveling als de

rijksoverheid interessante experimenten en samenwerkingsvormen met lokale omroepen financieel zou blijven ondersteunen.

3. Commissariaat voor de Media

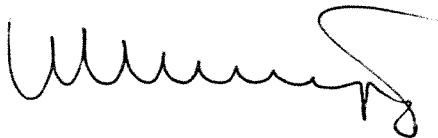
In een (subsidie)relatie tussen gemeente en omroep moeten beiden hun belang herkennen. Die belangen kunnen vaak zeer goed samengaan, maar soms tegenstrijdig zijn. Gemeente en omroep hebben immers niet alleen een relatie subsidiegever-subsidienemer. De gemeente zelf is voor de omroep ook een belangrijke bron van informatie; verder is zij onderwerp van kritische beoordeling van haar beleid. Anderzijds kan zij ook opdrachtgever van de omroep zijn (zoals Postbus 51-achtige spots, producties in opdracht). Deze verschillende relaties vereisen heldere afspraken tussen omroep en gemeente. De OLON wil de relatie tussen beide bevorderen door samen met ons landelijk afspraken te maken en zo mogelijk modellen te ontwikkelen voor productieopdrachten, formele verantwoordingsprotocollen, inhoudelijke subsidievoorwaarden en -termijnen. Ondersteuning van het Commissariaat voor de Media is daarbij gewenst. Ditzelfde geldt voor de (harmonisering van de) aan het Commissariaat en de gemeente aan te leveren beleidsrapportages. Omdat het Commissariaat tot op heden wat afwachtend is geweest, zouden wij graag zien dat u het daartoe aanspoort.

4. Prestatie-afspraken

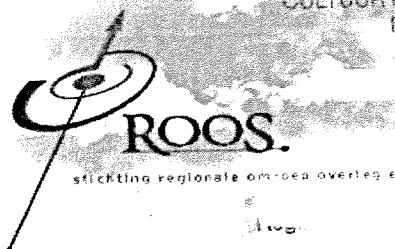
'Doelstelling is om op open netten een gevarieerd, kwalitatief hoogstaand radio-, televisie- en internetaanbod, voor alle leeftijds- en bevolkingsgroepen met voldoende draagvlak aan te bieden', zo staat in de toelichting op de Mediabegroting 2004 van het ministerie van OCW over de landelijke publieke omroepen vermeld. Lokale omroepen zijn onderdeel van het Nederlandse publieke omroepbestel. Het kan derhalve nuttig zijn om inzake de subsidiesystematiek en -voorwaarden voor lokale omroep aan te sluiten bij het regime dat voor de landelijke omroep gaat gelden. Voor deze omroepen streeft u naar prestatie-afspraken. Dit wensen veel gemeenten ook ten aanzien van hun lokale omroepen, maar dat is tot op heden veelal, ook bij het Commissariaat voor de Media, onbespreekbaar.

Wij willen deze brief graag bestuurlijk met u bespreken op 15 maart a.s. en vervolgacties afspreken.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

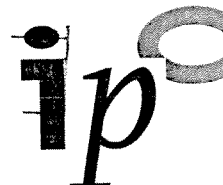

dr. W. Kuiper,
lid directieraad

Aan mevrouw mr. M.C. van der Laan
staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Interprovinciaal Overleg

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		47012/04	26-10-2004
onderwerp			
Regionale publieke omroep			

Geachte mevrouw Van der Laan,

Zoals afgesproken in het gesprek van 19 oktober j.l. met de heren drs. A.D. Wolting van uw ministerie, ontvangt u hierbij het gezamenlijke tekstvoorstel ten behoeve van het wetsvoorstel tot wijziging van de Mediawet in verband met een nieuwe financieringsstructuur voor de regionale publieke omroep (28 856).

Inleiding

Het wetsvoorstel tot 'wijziging van de Mediawet in verband met een nieuwe financieringsstructuur voor de regionale publieke omroep' (28 856) is op 27 november 2003 op uw verzoek door de Tweede Kamer aangehouden. Samengevat was de oorzaak hiervan dat de Tweede Kamer onvoldoende vertrouwen had in de benodigde zorg die provincies de omroepen zouden toebedelen.

Inmiddels hebben ROOS en IPO uitgebreid met elkaar gesproken en hebben partijen per brief laten weten dat zij alsnog aandringen op een spoedige behandeling van een wetsvoorstel, dat voorziet in de overheveling.

Op 16 juni 2004 spraken de heren J.G. Kristen (IPO), R.H.J. Staal (ROOS) en u met elkaar over de situatie met betrekking tot het aangehouden wetsvoorstel in verband met een nieuwe financieringsstructuur voor de regionale publieke omroep. Naar aanleiding van de gezamenlijke IPO/ROOS-concept-brief heeft u zich bereid getoond om een aangepast wetsvoorstel opnieuw ter behandeling naar de Tweede Kamer te sturen.

In de gezamenlijke brief hebben ROOS en IPO uitgebreid het belang en de taak van regionale omroep gemotiveerd en aangegeven dat regionale omroepen en provincies van mening zijn dat de verantwoordelijkheid voor de regionale omroep het beste past bij het regionaal bestuur. Provincies hebben zich onder voorbehoud van goedkeuring door provinciale staten bereid verklaard om de huidige structurele finan-

Inlichtingen bij : drs. E. de Graaff / G. Schuiteman
Doorkiesnummer : 070 - 888 12 16 / 035 - 621 08 75
Bijlagen : geen

voorbehoud van goedkeuring door provinciale staten bereid verklaard om de huidige structurele financiële inzet te continueren en om deze financiële inzet jaarlijks met een reële index te verhogen die instandhouding van het niveau in het jaar voorafgaand aan de feitelijke overgang waarborgt. Provincies en regionale omroepen zijn van mening dat de regionale omroep zijn taak alleen goed kan vervullen als zijn programma's vrij zijn van overheidsinvloed en provincies hebben aangegeven de programmatische autonomie en het onafhankelijk functioneren van de regionale omroep te respecteren (zie artikel 13 c, 48 en 107 lid 2).

Het is van belang dat het wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting de strekking van de brief en bijbehorende bedoelingen goed omvatten. IPO en ROOS hebben daartoe met elkaar overleg gevoerd. Daartoe worden de volgende wetsvoorstellen en teksten ten behoeve van de Memorie van Toelichting voorgelegd welke gebaseerd zijn op de voorstellen in het op 27 november 2003 aangehouden wetsvoorstel.

Wetsvoorstellen

“Artikel 107 lid 1,

Het provinciebestuur draagt zorg voor de bekostiging van het functioneren van ten minste één regionale omroepinstelling in de provincie door vergoeding van de kosten die rechtstreeks verband houden met het functioneren van de regionale omroepinstelling, voor zover die kosten niet op andere wijze zijn gedekt, op zodanige wijze dat een kwalitatief hoogwaardige programmering mogelijk is en continuïteit van de bekostiging is gewaarborgd. Deze bekostiging waarborgt per provincie in ieder geval dat het in het jaar 2004 bestaande niveau van (omroep)activiteiten van de regionale omroepinstelling(en) ten minste blijft gehandhaafd.”

“Artikel 107 lid 2,

Aan de bekostiging, bedoeld in het eerste lid, worden geen voorwaarden gesteld of voorschriften verbonden die betrekking hebben op de vorm of de inhoud van de programma's van de regionale omroepinstelling of die anderszins in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens de wet.”

Voorts hechten wij eraan dat in het wetsvoorstel (Nota van wijziging) aandacht wordt besteed aan de rampenfunctie van de regionale omroepen. Het lijkt ons gewenst dat duidelijkheid wordt geboden over wat wel en wat niet geregeld wordt via dit wetsvoorstel.

Aanvullingen ten behoeve van de Memorie van Toelichting

Zorgplicht en financiële aspecten

In het wetsvoorstel dragen provincies zorg voor de bekostiging van het functioneren van ten minste één regionale omroepinstelling in de provincie door vergoeding van de kosten die rechtstreeks verband houden met het functioneren van de regionale omroepinstelling, voor zover die kosten niet op andere wijze zijn gedekt, op een zodanige wijze dat een kwalitatief hoogwaardige programmering mogelijk is en continuïteit van de bekostiging is gewaarborgd. De bekostiging waarborgt daarbij in ieder geval dat per provincie het in het jaar 2004 bestaande niveau van (omroep)activiteiten van de regionale omroepinstelling(en) ten minste blijft gehandhaafd. Het gaat hier om de feitelijke structurele bekostiging in het jaar voorgaand aan de feitelijke overgang. Provincies zijn onder voorbehoud van goedkeuring door provinciale staten bereid om de huidige structurele financiële inzet te continueren en om deze financiële inzet jaarlijks met een reële index te verhogen die instandhouding van het niveau in het jaar voorafgaand aan de feitelijke overgang waarborgt.

Om het niveau van omroep(activiteiten) ten minste te kunnen blijven waarborgen is de reële index opgenomen zodat de stijgende autonome kosten van regionale omroepinstellingen bij gelijkblijvend niveau van omroep(activiteiten) gecompenseerd worden door het toekennen van extra bekostiging. De autonome kosten zijn niet of weinig beïnvloedbaar en bevatten onder andere en bijvoorbeeld personeelskos-

ten, gebouwkosten, technische kosten en meerjarige contractkosten. Jaarlijks zal een onafhankelijk derde partij een zwaarwegend advies geven omtrent de hoogte van de reële index. Eventuele effecten van de verdeling van de middelen in het provinciefonds hebben geen (nadelige) consequenties voor de regionale omroepen. Met andere woorden gezegd, de regionale omroepinstellingen worden niet gekort op de bekostiging in het geval de betreffende provincie, ten gevolge van de verdeling van de middelen in het provinciefonds, een lagere bijdrage dan voorheen zouden ontvangen. De provincie vrijwaart de regionale omroepinstelling hiervoor.

Toezicht

Het Commissariaat voor de Media is belast met de bestuursrechterlijke handhaving van het voorliggende artikel 107 van de Mediawet dat aan het provinciebestuur een zorgplicht met betrekking tot de regionale omroep oplegt. Daarmee valt het voldoen van de zorgplicht onder de toezichthoudende bevoegdheid van het Commissariaat. Het Commissariaat kan de uitvoering van de zorgplicht door de provinciebesturen in de gaten houden en daartoe van deze besturen de nodige informatie opvragen. De zorgplicht voor een publieke omroepinstelling brengt een vergaande verplichting met zich mee met een hoog principieel karakter. De zorgplicht betreft namelijk een vorm van medebewind. De bekostiging van regionale omroepinstellingen vindt plaats vanuit de algemene middelen van een provincie. Krachtens de financiële-verhoudingswet komen die middelen een provincie toe om vrij te besteden. Uit hoofde van de bekostigingsrelatie kan een provinciebestuur wel de gebruikelijke eisen stellen aan de wijze van verantwoording zoals dat ook bij andere subsidierelaties het geval is maar is het stellen van voorwaarden die de programmatische autonomie en het onafhankelijk functioneren van de regionale omroep zouden aantasten in strijd met de wet.

Partijen zijn het erover eens dat de regionale omroep haar functie alleen goed kan vervullen als zijn programma's vrij zijn van overheidsinvloeden. Het aangehouden wetsvoorstel gaf toch aanleiding aan kamerleden om opmerkingen te maken over de mogelijke overheidsinvloeden.

In dit wetsvoorstel is artikel 107 lid 2 verder aangescherpt om duidelijk te maken dat provincies bij de bekostiging de programmatische onafhankelijkheid van regionale omroepinstellingen dienen te respecteren. Het reguliere toezicht berust bij het Commissariaat voor de Media en heeft onder andere betrekking op de besteding van de inkomsten van de regionale omroepinstellingen aan de hand van de specifieke bepalingen van de Mediawet en het Mediabesluit. Men denke hier vooral aan de verplichting om de inkomsten ook daadwerkelijk te besteden aan het verzorgen van programma's (art. 57c j43c Mw).

Verantwoording van de besteding van de middelen vindt achteraf plaats door omroep aan provincie en Commissariaat voor de Media. In het geval het provinciebestuur van mening is dat de omroep gelden heeft aangewend op een wijze die in strijd is met de Mediawet dan kan het Commissariaat voor de Media gevraagd worden de omroep een sanctie op te leggen.

Met vriendelijke groet,
namens Stichting ROOS

drs. G. Bielderman,
voorzitter bestuur.

namens het Interprovinciaal Overleg (IPO)

drs. G. Beukema,
algemeen directeur.